Sosiaali- ja terveysministeriö

Asiantuntijalausunto

24.9.2026

VN/19773/2024
VN/19773/2024-STM-61

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asia HE 97/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto eduskunnalle koskien hallituksen esitystä HE 97/2026 vp)

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriön (STM) lausuntoa edellä mainitusta hallituksen esityksestä. STM kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisestä lääkemääräyksestä annettua lakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia.

Potilaan lääkehoitoa koskevia tietoja ehdotetaan tallennettavaksi nykyistä laajemmin Kantapalveluiden reseptikeskukseen. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on erityisesti iäkkäiden ja monisairaiden henkilöiden entistä vaikuttavampi lääkehoito sekä tiedon saatavuus ja tiedonkulku potilaan lääkehoitoon osallistuvien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja apteekin välillä. Uusina tietoryhminä reseptikeskukseen tallennettaisiin potilasta koskevat lääkehoidon tarkistusmerkinnät ja lääkehoidon huomiomerkinnät sekä potilaan itsehoitovalmisteen käyttöä ja potilaan laitoshoidon tilannetta koskevat merkinnät. Esityksellä annetaan tarvittavat säännökset reseptikeskukseen tallennettavaksi ehdotettujen tietojen käsittelystä sosiaali- ja terveydenhuollossa ja apteekissa.

Reseptikeskuksen rekisterinpitäjiksi säädettäisiin nykyisten sähköisiä lääkemääräyksiä laativien palvelunantajien ohella myös reseptikeskukseen tietoja tallentavat palvelunantajat. Palvelunantajia koskevat vastuut laajenisivat koskemaan myös näitä muita tietoja tallentavia tahoja. Rekisterinpitäjien velvollisuuksia ei muutettaisi sisällöllisesti, vaan kysymys on rekisterinpitäjien laajennuksesta tietosisällön laajentumisen vuoksi, koska voimassa oleva säännös ei kata näitä.

Sosiaalihuollon palvelunantajalle on jo aiemmin säädetty tiedonsaantioikeus reseptikeskuksen lääkemääräystietoihin. Esityksellä sosiaalihuollon palvelunantajalle säädettäisiin tiedonsaantioikeus reseptikeskuksen tietoihin myös nyt reseptikeskukseen lisättäviksi ehdotettujen tietojen osalta voimassa olevan määräajan mukaisesti 1.11.2027. Sosiaalihuollon

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.stm@gov.fi stm.fi

palvelunantajalle säädettäisiin määräaika (1.10.2029), jolloin sen olisi viimeistään otettava käyttöön reseptikeskus. Käyttöönottovelvollisuudesta sinänsä säädetään jo voimassa olevassa asiakastietolaissa.

Apteekille on jo aiemmin säädetty tiedonsaantioikeus valtakunnallisen lääkityslistan tietoihin. Ehdotetut uudet tietosisällöt tulisivat sisältymään potilaskohtaiseen koosteeseen, valtakunnalliseen lääkityslistaan eli apteekin tiedonsaantioikeutta koskevia säännöksiä ei ole tarvetta muuttaa. Säännöstä, joka koskee apteekin oikeutta saada lääkemääräystiedot lääkettä toimitettaessa potilaan tekemästä kiellosta huolimatta, muutettaan sen vuoksi, että nykyisen lain sanamuodon tulkinnan vuoksi lääkkeen ostaja on käytännössä voinut jäädä ilman lääkettä, jollei hänellä ole mukanaan fyysistä paperitulostetta potilasohjeesta tai reseptien yhteenvedosta. Jatkossa lääkkeen oston yhteydessä riittäisi myös sähköisesti esitetty tieto lääkityslistasta.

Lailla säädettäisiin tarkemmin eri ammattihenkilöiden oikeudesta tallentaa ehdotetut tiedot reseptikeskukseen, velvollisuutta siihen ei olisi. Valtakunnallisen lääkityslistan laajentamisen käyttöönotolla tavoitellut hyödyt tosin jäänevät saavuttamatta, jos uusia merkintöjä ei kirjattaisi keskitetysti reseptikeskukseen.

Potilaalla on kielto-oikeus lääkkeisiin ja ehdotuksen mukaan kielto-oikeus koskisi myös itsehoitovalmisteisiin liittyviä tietoja. Esityksessä ehdotetaan uutta poikkeusta tarkistus- ja huomiomerkintöjen osalta tietyissä tilanteissa: potilaan kiellosta huolimatta luovuttaa voitaisiin hoitosuhteessa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelunantajalle ja lääkkeen määräjäälle sekä potilaan lääkehoitoon osallistuvalle apteekille lääkehoidon tarkistusmerkintää koskevat tiedot alkuperäisen tarkistuksen mukaisena sekä lääkehoidon huomiomerkinnät.

Valtakunnallinen lääkityslista on reseptikeskukseen tallennetuista tiedoista muodostettava tekninen kooste. Kaikki lääkityslistaan sisältyvät tiedot ovat lähtökohtaisesti samanlaisina kaikkien ammattihenkilöiden ja potilaan itsensä nähtävissä kansalaisen käyttöliittymän kautta. Ehdotuksessa säädettäisiin, että potilaalla olisi oikeus saada pyynnöstä pääsy itseään koskeviin lääkehoidon huomiomerkintöihin, jollei tietosuojalain 34 §:stä tai asiakastietolain 74 §:stä muuta johdu. Tämä vastaisi voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin rajoittamisen tavasta.

Lisäksi lääkemääräyslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että potilaskohtaista erityislupaa edellyttävät lääkevalmisteiden lääkemääräykset tulisi laatia sähköisesti, ei vaihtoehtoisesti kirjallisesti tai sähköisesti.

Sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2026 ja osin myös 1.10.2027 ja 1.10.2029. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.12.2026.

STM lausuu lisäksi valiokunnan kysymykseen liittyen reseptien uusintaa koskevaan kysymykseen seuraavasti. Valiokunta tiedustele noudatettavasta käytännöstä tilanteessa, jossa potilaalle on laadittu yksityisen lääkärin toimesta lääkemääräys, joka tulisi uusia ja jonka voisi uusia potilasta tapaamatta, mutta hyvinvointialueiden lääkärit eivät nykyisin uusi näitä lääkemääräyksiä potilasta tapaamatta, vaan potilaan tulisi varata vastaanottoaika uuden lääkemääräyksen saamiseksi. Valiokunta tiedustelee, estääkö jokin lainsäädäntö hyvinvointialueen lääkäriä uusimasta yksityislääkärin laatimaa lääkemääräystä ja miten lainsäädäntöä tulisi muuttaa asian korjaamiseksi.

Kyseisestä tilanteesta ei säädetä erikseen. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole nimenomaista säännöstä, joka estäisi hyvinvointialueen lääkäriä uusimasta yksityisen lääkärin laatimaa lääkemääräystä. Reseptin uusiminen perustuu lääkärin itsenäiseen lääketieteelliseen arvioon, josta tämä vastaa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) mukaisesti. Lääkärin tulee ennen lääkemääräyksen uusimista muun muassa

arvioida, ovatko käytettävissä olevat tiedot riittävät lääkehoidon jatkamisen arvioimiseksi vai edellyttääkö asia potilaan tutkimista ja vastaanottokäyntiä.

Lakimies Tuula Nousu

Jakelu Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta